

A LEGUJABB IRODALMI IRÁNYOK ÉS AZ ERKÖLCS.

□ Sűrű egymásutánban, nagy dobpergés zajában születnek azok a forradalmi írások, amelyek a modern irodalom hamis jelszavával indulnak utra, hogy átforgalmazzák a magyar irodalmat. Találunk az új könyvek között olyanokat is, amelyek komoly meggyőződésből fakadtak, amelyeknek nemcsak akarása, hanem tudása is van. Ezek mélyeneredő bölcséleti alapon valami újat akarnak, valami világfordító eszmét vetnek fölszínre, hogy azzal a népmilliók életét egy új helyzetbe állítsák. Az ilyen eszmék mindenkor tiszteletet érdemelnek. Tiszteletet érdemelnek azért, mert az emberi lélek önálló megnyilvánulásának az egyéni felfogás és megérezés prizmáján átütődő sugárai, amelyek iránya eltérő lehet a mai világfelfogástól, az általánosan elismert gazdasági, avagy erkölcs-szabályoktól, de minthogy az egyénnek egy olyan lélekrezgését érzékeltetik, amelyeknek alapját az őszinte meggyőződés és a jóra való törekvés képezi, elismeréssel kell fogadnunk még akkor is, ha az a mi nézeteinkkel homlokegyenest ellenkezik.

□ Minden emberi gondolatnak és minden cselekedetnek a becsületes és elfogulatlan bírálását csakis akkor és csakis úgy végezhetjük, ha annak a gondolatnak, avagy cselekedetnek a születését és végcélját tekintjük. Ha a gondolat egy nemes érzés pillanatában fogamzott, ha a távoli ködbevesző végcél összhangban áll a nemes érzéssel, akkor nem szabad elfogult bírással megszakítani azt az irányt, amely talán el-elkalandoz a születés és végcél közötti uton, avagy útközben megszakad és kapkodva keresi azt a fonalat, amely az eszme és annak megvalósulása között az összeköttetést fenntartja. Ebből természetszerűleg

következik, hogy nem ítéltjük el jogosan azokat az eltévelyedéseket, amelyeknek kiindulópontja és végcélja között az emberi lélek vergődését látjuk, ha tudjuk, hogy a kezdet és a vég az ember-szeretet melegéből fakadt.

□ Miként a folyó vize forrásából táplálkozva kanyargós utakon, akadályokat leküzdve, akadályok elől kitérve vájja medrét, úgy halad az emberi eszme is folyton küzdve, viaskodva végcélja felé. De ki hinné azt, hogy a bűzös mocsárból fakadó, szennyes víztömeget ontó forrás tisztán haladjon medrében? És ki hinné, hogy a folyó undorító, rothadt párákat lehelő vize kristályforrásnak az eredménye? Senki.

□ Valamint azt se hiheti senki, hogy eltekintve egyesek becsületes munkájától, a mai — ugynevezett — modern, de alapjában rettenetesen beteg irodalomnak egészséges emberi elme a forrása.

□ Ugy az irodalom, valamint a művészet a finomult emberi lélek szükségleteinek a kielégítését szolgálja. Nem a testnek, nem az érzékiségnek a rázogatója, hanem a léleknek, a nemesebb értelemben vett embernek és az emberi izlés éhességének a csillapítása az irodalomnak és mindenféle művészetnek a kötelessége.

□ Az az irodalom és az a művészet, amely nem képes erre a magasságra emelkedni, az nemcsak hogy a hivatását nem teljesíti, hanem romboló hatással van és elpusztítja azokat a nemesebb érzéseket, amelyeket a kultúra haladása az ember lelkébe plántált. A mai irodalom nem szolgálja a jóízlést. De nemcsak, hogy az útja helytelen, hanem nemtelen a születése és nemtelen a célja is.

□ Nem a lelket keresi az emberben, nem a nemesebb érzéseknek a felkeltése a célja, hanem az érzékiség mocsarában vergődik és azzal az akarással indul utjára, hogy az állati indulatokra hasson és az emberi testben fölébressze azokat az érzéseket, amelyeknek mesterséges fölébresztése semmiféle álerkölcnek a nyíltan bevállott alapját nem képezheti és amely ellen a jóízlés és az egészséges emberi elme élénken tiltakozik.

□ Valamint az álszemérem nem lehet emberi erény, éppenúgy nem lehet erény az emberrel születő szeméremérzés kigúnyolása sem. Beteg agyvelők, lerongyolt idegek, örökösen egy őrjítő

izgalom bilincseiben szorongó rablelkek nem lehetnek szószólói annak az irodalomnak és azoknak a művészeteknek, amelyek az egészséges emberi léleknek a kielégítésére valók. Az ő hangos kiáltásuk nem az egészséges tüdő hangja, féktelenkedésük nem ficáncoló, fékezhetetlen egészséges indulatok kitörése, hanem a megzavart agyvelő kínos vergődése, a zaklatott idegek őrjöngő lárájája. És ebben a zajban elvész a nemes értelemben vett szerelem, elvész a hazafiság, megszűnik az erkölcs, eltűnik az izlés és nem marad más, mint a nagy zugás és léleküresség.

CONSUL.

